

**КРИТЕРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ**

Серих Лариса Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти,
Суми, Україна

Анотація: У статті обгрунтовано сутність критеріїв і показників взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків. Схарактеризовано компоненти, розроблено вихідні позиції, які є основою проєктування системи критеріїв та показників взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків

Ключові слова: естетичне виховання, підлітки, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти взаємодія.

Осмилення реальних і потенційних можливостей підлітків дозволяє у підрозділі обгрунтувати критерії та показники взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків. У критеріальному комплексі інтерпретуємо й синтезуємо оцінні характеристики досліджуваної взаємодії, розкриваємо практичне значення, що полягає в можливості об'єктивно: оцінювати готовність підлітків до естетичної, творчої діяльності, активності, взаємодії; виявляти естетичне ставлення до мистецтва (аналізувати та оцінювати мистецькі твори); виражати вольову спрямованість, готовність, участь у колективній, груповій, індивідуальній творчій діяльності.

Зміст і структура взаємодії ЗЗСО та ЗПО зумовлюють параметри (критерії) її сформованості як провідної умови естетичної виховності підлітків.

Критерії діагностики для визначення рівня сформованості виховної системи будь-якої освітньої установи дослідники використовують дві групи оцінок: критерії факту та критерії якості [1]. Перша група критеріїв дозволяє відповісти на питання, чи є в закладі освіти виховна система. Друга – дає уяву про рівень її сформованості й ефективності. Друга група критеріїв, на нашу думку, виявляється у визначенні рівня сформованості естетичної вихованості підлітків (сформованості мотивів, мети тощо), що досягнуто застосуванням окремих видів діяльності закладів загальної середньої та позашкільної освіти (аналіз нормативно-правового інформаційного забезпечення, ефективності виконання мети та розв'язання завдань, упровадження форм, методів, способів діяльності, функціонування практичних видів діяльності).

Із огляду на специфіку нашого дослідження, було розроблено вихідні позиції, які є основою проєктування системи критеріїв та їх показників взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків, а саме:

- взаємодоповнюваність критеріїв, використаних для оцінки вираження різноманітних підсистем структури взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти;
- необхідність відповідності критеріїв та їх показників щодо структурних компонентів естетичного виховання підлітків;
- доцільність поєднання якісних та кількісних критеріїв, що дозволить найбільш ефективно оцінювати результати експериментальної роботи;
- упорядкування діагностичного інструментарію з метою мінімальної трудомісткості, енергомісткості та можливості його використання не лише в умовах дослідно-експериментального дослідження, але й у природних умовах освітньо-виховного процесу закладів ЗЗСО та ЗПО [2].

Компонентами системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків визначаємо:

- *ціннісно-орієнтаційний* (складниками якого є цінності колективу ЗЗСО

та ЗПО, цілі, детермінанти, ключові ідеї та перспективи системи взаємодії);

–*функціонально-діяльнісний* (складниками якого є функції, механізми, форми, методи системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків);

–*комунікативний* (складниками якого є взаємини, організація спілкування, активна художньо-естетична творча діяльність суб'єктів взаємодії; внутрішні і зовнішні зв'язки закладів загальної середньої та позашкільної освіти);

–*діагностико-результативний* (складниками якого є критерії та показники ефективності системи взаємодії, форми, методи та прийоми вивчення, аналізу та оцінки функціонування системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків) [2].

Розглядаючи *ціннісно-орієнтаційний* компонент системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків, характеризуємо суб'єктів взаємодії: адміністрація, учителі, класні керівники, співпрацівники (психологи, соціальні педагоги, педагоги-організатори та ін.) ЗЗСО; адміністрація, керівники гуртків, співпрацівники (психологи, соціальні педагоги, методисти, культторганізатори та ін.) ЗПО; учні, вихованці, батьки, інші дорослі («друзі закладу», меценати, випускники, представники громадських організацій, працівники об'єктів культури, мистецтва та ін.), які беруть участь у життєдіяльності та взаємодії ЗЗСО та ЗПО. До складників ціннісно-орієнтаційного компоненту належать цінності педагогічного колективу закладу освіти, цілі виховання, естетичного зокрема, детермінанти та ключові ідеї та механізми побудови естетико-виховної системи взаємодії.

Характеризуючи *функціонально-діяльнісний* компонент системи взаємодії ЗЗСО та ЗПО в естетичному вихованні підлітків, визначаємо функції, механізми, способи, форми, методи системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків. До

функцій естетико-виховної системи відносимо [2]: *розвивальну* – спрямована на стимулювання позитивних змін в особистості підлітків, підтримання самовираження здібностей підлітків, забезпечення розвитку педагогічного й учнівського колективів; *інтегрувальну* – сприяє поєднанню в одне ціле раніше розрізнених і не узгоджених виховних впливів; *регулювальну* – пов'язана з упорядкуванням педагогічних процесів і їхнім впливом на формування підлітків, учнівського й педагогічного колективів; *захисну* – спрямована на підвищення рівня соціальної захищеності підлітків, нейтралізацію впливу негативних факторів оточуючого середовища на особистість дитини; *компенсувальну* – передбачає створення умов для компенсації недостатньої участі сім'ї та соціуму в забезпеченні естетичного виховання підлітків, розкритті й розвитку її нахилів і здібностей; *корекційну* – полягає в педагогічно доцільній корекції поведінки та спілкування підлітка для зменшення негативного впливу на формування його особистості [3].

Визначаючи *комунікативний* компонент, доводимо, що взаємини суб'єктів, організація спілкування, оцінка, активна художньо-естетична творча діяльність суб'єктів взаємодії, внутрішні й зовнішні зв'язки закладів загальної середньої та позашкільної освіти забезпечують ефективне естетичне виховання підлітків [3].

Характеризуючи *діагностико-результативний* компонент взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків, розкриваємо форми, методи та прийоми вивчення, аналізу та оцінки функціонування системи взаємодії ЗЗСО та ЗПО в естетичному вихованні підлітків. Обґрунтовуючи компоненти та параметри визначення ефективності системи взаємодії ЗЗСО та ЗПО в естетичному вихованні підлітків, виходили із співвідношення як загального, так і конкретного. Спираючись на дослідження Н. Селіванової, використовуємо дві групи оцінок: *критерії факту та критерії якості* [1], які конкретизовані, розширені нами в системі взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в ЕВ підлітків.

Отже, визначені нами компоненти взаємодії закладів загальної середньої

та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків: *ціннісно-орієнтаційний, функціонально-діяльнісний, комунікативний та діагностико-результативний* відповідають орієнтовним критеріям: *факту*: упорядкованість системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків; наявність сформованого єдиного колективу ЗЗСО або ЗПО; інтеграція виховних впливів, дискретність естетико-виховного процесу – це чергування періодів відносного спокою з періодами підвищеної колективної напруги, яскравими святковими подіями, що фокусують головні риси системи; *якості*: ступінь наближення системи взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків до поставленої мети; загальний психологічний клімат ЗЗСО та ЗПО; рівень естетичної вихованості підлітків (за критеріями формування естетичної вихованості підлітків: *перцептивно-емоційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-творчий*).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Воспитательная система школы: проблемы и поиски; состав. Н. Л. Селиванова. Москва: Знание. 1989. 203 с.
2. Серих Л. В. Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків: монографія. Суми: НІКО. 2015. 374 с.
3. Серих Л. В. Естетичне виховання: середовищний підхід: навчально-методичний посібник. Київ-Суми: НІКО. 2016. 200 с.